

РЕЗЮМЕ

У статті розглянуті основні тенденції державної правової політики залучення інвестицій. Проведений аналіз нормативних нововведень останніх років та наведено їх практичну реалізацію. Значну увагу приділено такому новому поняттю для нашого законодавства, як «державно-приватне партнерство».

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, законодавчі акти, державно-правове регулювання.

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрены основные тенденции государственной правовой политики привлечения инвестиций. Проведен анализ нормативных нововведений последних лет и приведена их практическая реализация. Значительное внимание уделено такому новому понятию для нашего законодательства, как «государственно-частное партнерство».

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, законодательные акты, «государственно-правовое регулирование».

SUMMARY

The article describes the main trends of government legal policy to attract investment. Was analyzed the statutory innovations in recent years and has been shown to implement them. Considerable attention is given to such a new concept for our legislation as «a public-private partnership».

Keywords: investments, investment activity, legislative acts, public-private partnership.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження: Закон України від 17.02.2000. – режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1457-14
2. Нагребельний В.П. Проблеми розвитку законодавства України про інвестиційну діяльність. – режим доступу: http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/5019/1/2010_72.pdf
3. Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.02.2011. – режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/389-2011-%D0%BF>
4. Томарева В.В. Правове регулювання залучення інвестицій на загальнодержавному та регіональному рівнях. – режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2011_6/files/EC611_48.pdf
5. Про Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України: Указ Президента України від 12.05.2011. – режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/583/2011>
6. Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами. – режим доступу: <http://www.ukrproject.gov.ua/media/derzhavne-agentstvo-z-investitsii-ta-upravlinnya-natsionalnimi-proektami-derzhinvestproekt>
7. Державно-приватне партнерство – нова модель взаємодій? – режим доступу: <http://lex.org.ua/news-2010/892>
8. "Щодо розвитку державно-приватного партнерства як механізму активізації інвестиційної діяльності в Україні". Аналітична записка: Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України. – режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/816/>

УДК 346.543

ГАРАНТИЇ ЗАЩИТИ ПРАВ ІНВЕСТИТОРІВ СО СТОРОНИ ГОСУДАРСТВА

Каркачєва А.В., кандидат юридических наук, старший преподаватель кафедри теорії і історії державства і права Донецького державного університету управління

В Украине существует проблема недостаточного использования инвестиционного потенциала, которая связана с нестабильностью, постоянными изменениями и нарушениями действующего законодательства. Поэтому государство и его органы, с учётом имеющегося негативного опыта необоснованной отмены льгот в условиях специального режима хозяйствования, должны предпринять все необходимые меры для исправления допущенной ошибки на общегосударственном уровне [1, с.63].

Целью статьи является расширение гарантий защиты прав инвесторов со стороны государства и правовой механизм их обеспечения.

Теоретической основой данного вопроса являются работы ученых-юристов: Ю.Е. Атамановой, О.В. Буткевич, Е.Р. Зельдиной, Г.Л. Знаменского, О.Р. Кибенко, В.М. Корельского, В.М. Коссака, В.В. Кудрявцевой, А.В. Малько, В.К. Мамутова, В.Д. Перевалова, О.П. Подчерковного, О.Е. Симсон, Л.В. Таран, В.А. Устищенко, В.В. Хахулина, В.С. Щербины, А.Х. Юлдашева и др.

Государство Украины гарантирует права субъектов инвестиционной и инновационной деятельности, в т.ч. инвесторов (иностранных и отечественных). Прежде всего, гарантируется стабильность условий осуществления инвестиционной деятельности на отдельных территориях. Практика привлечения инвестиций свидетельствует, что их объём зависит от уровня гарантий защиты и правового механизма их обеспечения, что будет способствовать улучшению международного имиджа Украины, увеличению инвестиционных поступлений.

Из-за недостаточных гарантий защиты прав субъектов инвестиционной и инновационной деятельности на отдельных территориях потенциальные инвесторы не имеют возможности и желания вкладывать средства, реализовывать свои планы. Поэтому, чтобы вернуть доверие инвесторов, которое утрачено из-за политической и экономической нестабильности в стране, предлагается дополнить действующее хозяйственное законодательство Украины нормами, которые предусматривают защиту прав и законных интересов субъектов инвестиционной и инновационной деятельности со стороны государства.

Уровень правовой защищённости инвестора, государственные гарантии защиты инвестиций – ключевые вопросы при выборе инвестором страны для осуществления инвестиционной деятельности. Следует отметить, что государственные гарантии для субъектов инвестиционной деятельности помимо Хозяйственного кодекса предусмотрены Законом Украины «Об инвестиционной деятельности» от 18.09.1991 г. и Законом Украины «О режиме иностранного инвестирования» от 19.03.1996 г. Однако эти законодательные акты устанавливают ограничения применения государственных гарантий. По сути, Закон Украины «Об инвестиционной деятельности» содержит декларацию о государственных гарантиях, которая не может быть практически применена инвесторами для защиты своих законных прав и интересов. В сложившейся ситуации именно нормы Хозяйственного кодекса Украины предоставляют инвесторам возможность воспользоваться реальными, а не декларативными гарантиями для защиты своих интересов [2, с.34]. Предлагается расширить возможности инвесторов, дополнить ХК статьёй 420, закрепляющей гарантии использования результатов инвестиционной и инновационной деятельности, понятие реинвестирования, гарантии иностранным инвесторам.

С 1 января 2010 г. вступил в силу закон Украины от 25.16.09 г. «О научных парках» относительно применения такой новой формы специального режима инвестиционной деятельности, как научный парк, которому предшествовал общенациональный пилотный проект научного парка «Киевская политехника». Ранее в Верховной Раде было зарегистрировано еще несколько законопроектов о стимулировании инвестиционной и инновационной деятельности субъектов хозяйствования на отдельных территориях путем внедрения таких новых форм специального режима инвестиционной деятельности как инвестиционные парки, иннополисы и зоны развития высоких и новых технологий. В этих законопроектах определения новых форм специального режима инвестиционной деятельности по сути являются тождественными и не содержат необходимых характерных признаков, которые отличаются по сути между собой. Нормативно-правовая

база, регулююча господарську діяльність, а також впровадження нових функціональних одиниць і нових форм спеціального режиму інвестиційної діяльності проходить системно. Відсутнє визначення місця і ролі спеціального режиму інвестиційної діяльності в реалізації завдань діючих Господарської стратегії регіонального розвитку на період до 2015 г. і відповідних регіональних стратегій розвитку, Стратегії економічного і соціального розвитку України "Путем європейської інтеграції" на 2004-2015 роки. В проекті «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» в контексті розвитку інноваційної інфраструктури лише згадується про технопарки, наукові центри, науково-технічні підприємства і фонди і відзначається, що розвиток інноваційної інфраструктури потребує всебічної державної підтримки. В проекті стратегії розвитку України «Україна-2020: стратегія національної модернізації» передбачені заходи по створенню сучасної інноваційної системи з використанням таких форм як технопарки, технополіси, бізнес-інкубатори і центри трансферу технологій. Однак використання СЗЗ (спеціальних (вільних) економічних зон) і ТПР (територій пріоритетного розвитку) як економіко-правового інструментарію прискорення розвитку економіки країни повинним чином не визначено. Після декількох мораторіїв на представлення пропозицій і впровадження спеціального режиму інвестиційної діяльності в період 2006-2010 г. в Верховній Раді було зареєстровано декілька законопроектів. Це законопроекти про створення двох СЗЗ - «Євросхід Буковина» (Чернівецька область), «Ахілія» (о. Зміїний Одеської області), трьох технопарків - «ГУАМ-Технопарк» (г. Київ), «Хемо-Поль» (г. Теплодар, Одеська область) і «Ресурс» (г. Харків), введення спеціального режиму інвестиційної діяльності на ТПР в десяти районах Хмельницької області і для розвитку високотехнологічного машинобудування на території міста Харків. В рамках виконання Указу Президента України «Про заходи по стимулюванню інвестиційного і інноваційного розвитку Автономної Республіки Крим» Міністерством економіки України розроблено законопроект про введення спеціального режиму інвестиційної діяльності на території Автономної Республіки Крим, який зараз проходить стадію обговорення. Згадані законодавчі пропозиції направлені на рішення конкретних соціально-економічних проблем регіонів, але кожна з них потребує системної професійної доработки таких образів [3].

Позиція української влади стосовно відродження роботи СЗЗ і ТПР незрозуміла. В час виборчої кампанії і в початку своєї діяльності вона декларувала намір відродження діяльності зон. Однак, через відсутність чіткого бачення їх місця в господарській системі країни, практичних кроків зроблено не було. Основним офіційним аргументом стосовно неможливості відродження СЗЗ і ТПР в подальшому вигляді є факт вступлення України в ВТО і плани вступлення в ЄС в найближчій перспективі. Тому в представленої президентом України Програми економічних реформ на 2010-2014 роки не згадується можливість використання спеціальних (вільних) економічних зон для рішення проблем розвитку регіонів.

В діючому законодавстві, прийнятому в рамках Плану дій щодо вступлення України в ЄС, хоча і передбачено можливість надання окремим територіям статусу депресивних, однак введення на них спеціального режиму інвестиційної діяльності не включено в перелік заходів. Цей перелік обмежується державними капіталовкладеннями в виробничу, комунікаційну і соціальну інфраструктуру, господдержкою малих підприємств, соціальною підтримкою при формуванні суб'єктів інноваційної інфраструктури, наданням міжнародної технічної допомоги на рішення екологічних проблем, соціальною підтримкою і перекваліфікації трудових ресурсів. Законодавством не конкретизується зміст такої господдержки, яка перетворює ці способи лише в декларацію про наміри, що в принципі робить неможливим рішення проблеми ліквідації депресивності. Хоча встановлений перелік і узгоджується з сучасними підходами Євросоюзу до регіонального розвитку, все-таки він дуже обмежений порівняно з усіма можливостями підтримки депресивних територій в ЄС. Він передбачає крім перелічених способів, також використання податкових і кредитних пільг на реалізацію інвестиційних проектів (причому розмір перших залежить від вартості останніх), а також державної фінансової допомоги на реструктуризацію підприємств, які працюють в галузях з структурним перебудовуванням. Саме надання подібних преференцій суб'єктам дозволить говорити про встановлення на окремих територіях спеціального режиму інвестиційної діяльності. При цьому умови, на яких будуть надаватися преференції, повинні бути значно жорсткішими, ніж повинні бути їх дієвість і узгодженість з вимогами ЄС. В частині, господдержка повинна стосуватися виключно інвестиційної, а не поточної операційної діяльності суб'єктів. Потрібно встановити чіткі верхні ліміти допомоги, яка може виходити як з одного, так і з декількох джерел, а також ввести диференційований підхід до обсягу і частоти її надання в залежності від розміру суб'єкта, вартості і сфери реалізації інвестиційного проекту. Потрібно здійснювати постійний моніторинг цільового використання допомоги суб'єктами. Її надання слід негайно припиняти при виявленні фактів порушень з повним відшкодуванням суб'єктами отриманої суми.

Потрібно узгодити національне і податкове законодавство стосовно відображення в останньому можливостей застосування спеціальних податкових режимів на окремих територіях. Хоча в проекті Податкового кодексу України декларувалась можливість застосування спеціального податкового режиму на окремій території, однак в остаточній редакції закону це не передбачено. Тому Податковий кодекс слід доповнити відповідними нормами. Преференції повинні стосуватися як мінімум 3 видів податків – податку на прибуток підприємств, податку на додану вартість і податку на доходи фізичних осіб. Перші два будуть стимулювати господарську активність, останній – приток населення працездатного віку на ці території. Розмір пільгових ставок податків повинно встановлювати в залежності від поточного територіального індексу депресивності шляхом його множення на відповідні ставки податків, передбачені для країни в цілому. Термін дії спеціального податкового режиму повинен збігатися з періодом, на який окремій території надається депресивний статус [4, с. 12-14].

Слід, для виправлення правового несумісності застосування спеціального режиму інвестиційної діяльності в Україні і підвищення економічної ефективності функціонування і позитивного впливу на економічну безпеку держави необхідно реалізувати ряд стратегічних і тактичних напрямків і завдань.

По-перше, необхідно максимально швидко деполітизувати застосування спеціального режиму інвестиційної діяльності, подолавши цей економічний інструментарій забезпеченню національних інтересів України. І базовим кроком тут може бути розробка і прийняття «Національної стратегії соціально-економічного розвитку України на 2010-2020 роки».

По-друге, необхідно забезпечити практичну уніфікацію звітності всіх форм спеціального режиму інвестиційної діяльності для забезпечення моніторингу вкладу кожного з них в розвиток економіки регіону і України в цілому. Наявність такої інформації в режимі «on-line» поряд з важкими державними впливами на інтенсивність діяльності суб'єктів господарювання спеціального режиму інвестиційної діяльності дозволить уряду використовувати цей економічний інструментарій для забезпечення економічної безпеки України.

По-третє, необхідно прийняти Закон України «Про державну допомогу» в відповідності з аналогічним актом ЄС, в якому визначити узгоджені з *acquis communautaire* форми і умови її надання, в тому числі і для суб'єктів господарювання спеціального режиму інвестиційної діяльності [5].

На основі вищеописаного пропонується доповнити розділ VIII Господарського кодексу України «Спеціальні режими господарювання» главою 42 «Захист прав і законних інтересів суб'єктів інвестиційної і інноваційної діяльності з боку держави».

РЕЗЮМЕ

Розглянуто питання гарантії захисту прав інвесторів з боку держави. Зроблено висновок про те, що через недостатню гарантію

защиты прав субъектов инвестиционной и инновационной деятельности на отдельных территориях потенциальные инвесторы не имеют возможности и желания вкладывать средства, реализовывать свои планы. Поэтому, чтобы вернуть доверие инвесторов, которое утрачено из-за политической и экономической нестабильности в стране, предлагается дополнить действующее хозяйственное законодательство Украины нормами, которые предусматривают защиту прав и законных интересов субъектов инвестиционной и инновационной деятельности со стороны государства.

Ключевые слова: государственные гарантии, права инвесторов, хозяйственное законодательство, евроинтеграция, отдельные территории.

РЕЗЮМЕ

Розглянуто питання гарантії захисту прав інвесторів з боку держави. Зроблено висновок про те, що через недостатні гарантії захисту прав суб'єктів інвестиційної та інноваційної діяльності на окремих територіях потенційні інвестори не мають можливості і бажання вкладати кошти, реалізувати свої плани. Тому, щоб повернути довіру інвесторів, яке втрачено через політичну та економічну нестабільність в країні, пропонується доповнити чинне господарське законодавство України нормами, які передбачають захист прав і законних інтересів суб'єктів інвестиційної та інноваційної діяльності з боку держави.

Ключові слова: державні гарантії, права інвесторів, господарське законодавство, євроінтеграція, окремі території.

SUMMARY

The article is dedicated to questions of government guarantees for the protection of investors rights. Was concluded that, due to lack of adequate protection of the rights subjects of investment and innovative activity in certain regions, the potential investors don't have the capacity and willingness to invest for implement their plans. Therefore, to restore investor confidence, which has been lost due to political and economic instability in the country, were invited to supplement the commercial legislation of Ukraine add such rules, which will provide for the protection of the rights and lawful interests of subjects of investment and innovation on the part of the state.

Keywords: government guarantees the rights of investors, commercial law, European integration, the individual territories.

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ:

1. Зельдина Е. Правовые возможности защиты прав инвесторов по Хозяйственному кодексу Украины / Е. Зельдина // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 12. – С. 60-63.
2. Зельдина О. Правові питання залучення інвестицій до України / О. Зельдина // Право України. – 2010. – № 8. – С. 33-38.
3. Єгорова О.О. Перспективи застосування спеціальних правових режимів економічної діяльності в Україні. – режим доступа: <http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/Nvu/2010/30/statii/1...>
4. Кіндзерський Ю. Потенціал особливих економічних зон у виробничій та регіональній модернізації / Ю. Кіндзерський // Економіст. – 2011. – № 1. – С. 10-16.
5. Бобок С. Совет по спецрежиму дал «добро» трем проектам. – режим доступа: http://gazeta.mediaport.info/print.php?gazeta_id=30&material_id=21

УДК 347.77.01

ПИТАННЯ СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ ВІДНОСИН У СФЕРІ СЛУЖБОВОГО ВІНАХІДНИЦТВА В КОНТЕКСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ПАТЕНТНИХ ПРАВ ДО ГОСПОДАРСЬКОГО ОБОРОТУ

Коваль І.Ф., доцент кафедри цивільного права і процесу Донецького національного університету, канд. юрид. наук, доцент

Тенденції функціонування сучасних економічних відносин в Україні та світі зумовлюють об'єктивну необхідність якомога широкого та безперешкодного залучення до господарського обороту результатів інтелектуальної діяльності, охоронюваних в режимі об'єктів патентного права. Беручи до уваги домінування серед загальної кількості зазначених об'єктів таких, що мають службовий характер, важливою умовою належного розвитку процесів комерціалізації патентних прав становить визначеність суб'єктного складу відносин, які виникають у зв'язку із службовим винахідництвом.

Метаморфози законодавчих підходів до визначення суб'єктів майнових прав на службові результати науково-технічної творчості свідчать про існування значних інтересів стосовно розвитку цієї сфери з боку держави і безпосередніх учасників цих відносин. Необхідність належного врегулювання зазначеного питання в контексті забезпечення ефективного використання об'єктів промислової власності обумовлена його тісним зв'язком із іншою важливою проблемою сьогодення – визначення суб'єктів прав інтелектуальної власності на результати, створенні за державні кошти. Остання обставина набуває особливого значення з огляду на той факт, що немала частина результатів творчості у науково-технічній сфері створюється на замовлення держави спеціалізованими науково-дослідними, іншими організаціями, які, у свою чергу, виступають роботодавцями відносно працівників – авторів таких результатів. Тож, визначеність правового статусу суб'єкта господарювання – роботодавця в частині володіння майновими правами інтелектуальної власності на службові патентовані об'єкти є передумовою вирішення питання про розподіл зазначених прав між державою і організацією – розробником (тобто має місце триада суб'єктів «працівник – роботодавець – держава»).

Національний правопорядок не створює чіткої та узгодженої моделі суб'єктного складу відносин у сфері створення і набуття майнових прав на службові результати науково-технічної творчості. Відповідно до ч. 2 ст. 156 ГК України [1], відносини суб'єкта господарювання, що є роботодавцем для винахідника або автора винаходу, корисної моделі, промислового зразку щодо прав на одержання патенту і права використання зазначених об'єктів *регулюються ЦК України та законами*. При цьому враховуючи наявність принципових розбіжностей у підходах ЦК України і спеціальних законів до регламентації зазначених відносин, наведена норма ГК України стає проблематичною з точки зору правозастосування.

Наукова розробка проблематики службового винахідництва характеризується значним інтересом з боку дослідників до визначення ознак службового винаходу, розподілу прав авторів та роботодавців на ці об'єкти. Проте єдності і однозначності у зазначених питаннях не досягнуто. Ці відносини аналізувались у працях Ч. Н. Азімова, Г.А. Андрощука, Я.Г. Вороніна, Т.В. Ярошевської та інших вчених, які становлять підґрунтя для проведення подальших досліджень у цій площині, враховуючи суперечливі підходи у законодавчому регулюванні суб'єктів прав на об'єкти службового винахідництва, дискусійність наукових підходів і тлумачень правових норм на практиці.

З огляду на вищезазначене, метою статті є уточнення суб'єктів майнових прав інтелектуальної власності на службові результати науково-технічної творчості, охоронювані в режимі об'єктів патентного права.

Суб'єктна характеристика осіб, які мають право на отримання патенту, має будуватись на об'єктивному факті створення переважної частини результатів інтелектуальної діяльності в науково-технічній (промисловій) сфері в порядку виконання винахідником своїх трудових функцій. Перевага саме службових об'єктів у цій сфері обумовлена складністю процесів створення технологічних рішень через необхідність співробітництва, залучення значних коштів, техніки, обладнання тощо. Виділяють дві групи працівників, котрі вважаються носіями інтелектуальної праці. Це, перш за все, виробничий персонал, як правило, керівники і спеціалісти, інженерно-технологічні кадри та рядові працівники підприємств і організацій, які безпосередньо задіяні у виробничих процесах і своєю діяльністю спроможні сприяти впровадженню нового у виробництво, а також можуть бути безпосередніми генераторами, розробниками нових ідей і